

УДК 81'342.1=112.2

DOI: 10.36550/2522-4077-2022-1-202-111-118

СПРИЙНЯТТЯ АКУСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МОВЛЕННЄВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ НА ПЕРЦЕПТИВНОМУ РІВНІ

Олена ГАВРИШ (Київ, Україна)

ORCID: 0000-0003-4500-3857

e-mail: lena.gawrisch@gmail.com

ГАВРИШ Олена. СПРИЙНЯТТЯ АКУСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МОВЛЕННЄВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ НА ПЕРЦЕПТИВНОМУ РІВНІ.

У статті розглядаються особливості сприйняття фонетичних характеристик діалогічного та монологічного мовлення на слуховому рівні. Вказується на важливість емоційного взаємозв'язку між промовником та слухачем для безпомилкової перцептивної ідентифікації звукових сигналів та просодичного оформлення мовленнєвого повідомлення. Підкреслюється тісний зв'язок між артикуляторною та слуховою фонетикою та описуються найбільш проблемні голосні та приголосні фонемми сучасної німецької мови у фізіологічному та перцептивному планах.

Ключові слова: оратор, слухач, зворотній зв'язок, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, артикуляційна база, аудитивна компетенція, комбінаторно-позиційні чинники, просодична будова мови.

GAWRISCH Olena. PERCEPTION OF ACOUSTIC CHARACTERISTICS OF SPEECH MESSAGE.

The article describes special features of acoustic perception of the dialogical and monological speaking. It emphasises the importance of the emotional bond between speaker and listener which is essential for an error-free auditory identification of sound signals as well as of the prosodic structure of the linguistic utterance. In dialogic communication the emotional relationship between interlocutors is closer than in monological speaking, any message undergoes constant modifications under the influence of a changing communicative situation. At the structural level dialogues do not consist of full sentences, but of individual rhythmic groups and syntagms with their own intonation and other prosodic parameters. In dialogical speaking there is a constant exchange of views between interlocutors, redistribution of roles. Such unpredictability significantly complicates the phonetic analysis of dialogical speaking at the instrumental level, but facilitates the perception of sounds and intonation at the perceptual level. At the same time the opposite tendency is observed in the material of monological speaking: due to a clear theme-rheme-structuring and the presence of full sentences sound and prosodic parameters usually correlate with the content of the message. However unlike dialogical speaking monologue does not always provide feedback between the participants of communication, often there is no emotional component in the relationship between speaker and listeners, therefore the interpretation of the speech message may be distorted at the phonetic level. The article also explains the close relationship between articulatory and perceptual phonetics and names the most problematic vowels and consonants of the contemporary German language from an acoustic and physiological standpoint.

Key words: speaker, listener, feedback, dialogical speaking, monological speaking, articulation base, auditory competence, positional-combinatorial features, prosodic structure of language.

Передумовою успішної комунікації іноземною мовою є, поряд з розвитком усного мовлення, розуміння мовленнєвого повідомлення на перцептивному рівні. Зазвичай вважається достатнім оволодіти навичками ораторського мистецтва, оскільки ми часто говоримо тому, що хочемо висловити свою думку, забуваючи, що наше головне завдання як ораторів – це бути почутими (Sittig, 2013: 49). Якщо оратор неспроможний забезпечити необхідний зворотній зв'язок, передача інформації стає неможливою, внаслідок чого будь-яка промова залишається звичайним звуковим

подразником, здатним перетворитися лише у нервовий імпульс без відповідної емоційної реакції з боку слухача. Тому в процесі спілкування як іноземною, так і рідною мовою не варто недооцінювати роль слухача як партнера по комунікації, оскільки він бере безпосередню участь у плануванні усного повідомлення, задає певний напрямок спілкуванню і забезпечує його ефективність.

При діалогічному спілкуванні емоційний взаємозв'язок між співрозмовниками більш тісний, ніж в умовах монологічного мовлення, будь-яке повідомлення зазнає постійних модифікацій під впливом мінливої комунікативної ситуації. На структурному рівні діалоги складаються не з повноцінних речень, а з окремих ритмічних груп та синтагм зі своїм власним інтонаційним оформленням та іншими просодичними параметрами, наприклад, перерозподілом кордонів складів і слів, акцентним виділенням, паузацією тощо. Оратор прагне донести своє повідомлення до слухача, очікує певної реакції з боку співрозмовника, спонукає його до дій, тому на інтонаційному рівні переважає висхідна мелодика (мелодика незавершеності) висловлювання з тенденцією до максимального підйому тону на затакті; часто оратор надає співрозмовнику можливість самому завершити фразу. При діалогічному мовленні постійно здійснюється обмін думками і перерозподіл ролей. Така непередбачуваність значно ускладнює фонетичний аналіз діалогічного мовлення на інструментальному рівні як в плані аналізу звукових характеристик і їхніх модифікацій, так і в плані дослідження просодичних одиниць, за допомогою яких здійснюється членування мовленнєвого потоку. Проте за умов доброго володіння іноземною мовою проблем зі слуховим сприйняттям діалогічного мовлення та ідентифікацією звуків, складів і слів з боку співрозмовника практично не існує.

Водночас на матеріалі монологічного мовлення спостерігається протилежна тенденція: завдяки чіткій тема-рематичній прогресії та наявності повноцінних речень звукові та просодичні параметри зазвичай корелюють зі змістом повідомлення. Так, в німецькій мові можна спостерігати подовження голосних і приголосних під впливом синтагматичного та фразового наголосу і кінцевої позиції у синтагмі та реченні (Гавриш, 1989: 11–15), посилення їх інтенсивності і, навпаки, якісну та кількісну редуцію у ненаголошених та у малоінформативних фрагментах повідомлення (Гусева, 1985: 10–14; Кузьменко, 2006: 10–15). Проте, на відміну від діалогічного мовлення, під час монологу не завжди забезпечується зворотній зв'язок між учасниками комунікації, часто відсутня емоційна складова у взаємовідносинах між оратором та слухачами, тому при інтерпретації мовленнєвого повідомлення може виникнути деяке спотворення форми звукового імпульсу, що в свою чергу призводить до появи додаткових гармонік та комбінаційних тонів, яких в спектрі первинного тону не існує (Дрозденко, 2020: 18–19).

Однією з проблем сучасного спілкування є відсутність належної компетенції в галузі риторики з боку потенційного оратора, що також призводить до спотворення отриманої інформації на перцептивному рівні. Подібне явище можна спостерігати не тільки на матеріалі іноземної мови, а й рідної. Для сучасної комунікації характерне ігнорування фонетичною складовою мовленнєвого повідомлення з боку пересічного оратора, подальше спрощення артикуляції та поширення асимілятивних процесів внаслідок прискорення темпу, взаємопроникнення літературної та розмовної мови та майже повне уподібнення літературної мови розмовній на сегментному та супрасегментному рівнях. Зазвичай така тенденція ускладнює розуміння з боку слухача, призводить до нехтування окремими малоінформативними з точки зору слухача (проте не оратора) фрагментами повідомлення і, внаслідок цього, сприйняття загального змісту без зайвих подробиць.

В галузі викладання іноземної мови, зокрема німецької, викладачі у школах та у нелінгвістичних вищих навчальних закладах зосереджують увагу головним чином на розвитку лексико-граматичних та розмовних навичок, проте ігнорують стилістичну складову та специфіку фонетичного оформлення мовленнєвого повідомлення залежно від комунікативної та екстралінгвістичної ситуації.

Складається парадоксальна ситуація: завдяки розвитку інформаційних технологій та запровадження високоякісного звуку і зображення в мережі Інтернет учні та студенти мають необмежений доступ до різноманітних аудіо- та відеоматеріалів будь-якого ступеня складності, проте, як показує практика, їхні перцептивні навички в галузі безпомилкового розпізнавання звукових сигналів не поліпшилися у порівнянні з попередніми роками, коли кількість та якість фонематеріалів, що пропонувалися на заняттях з іноземної мови, значно поступалися сучасним.

Однією з можливих причин стагнації в галузі слухового сприйняття іноземної мови є нехтування артикуляторною (фізіологічною) фонетикою на сучасному етапі вивчення німецької мови. Традиційно вважається, що, на відміну від англійської мови, німецька фонетика досить проста, як і правила читання, через що транскрипція на заняттях з німецької мови у школі та у непрофільних навчальних закладах не застосовується. Тому ознайомлення з артикуляційною базою німецької мови проводиться досить поверхнево, внаслідок чого студент, який, наприклад, добре володіє нормативною англійською вимовою, не має поняття про реалізацію того чи іншого варіанту фонемі німецької мови залежно від комбінаторно-позиційних чинників. На артикуляційному рівні відбувається заміна німецької фонемі фонемою рідної мови (а інколи й англійської) з відповідними якісними та темпоральними характеристиками, непридатними тій чи іншій фонемі німецької мови.

Якщо учень чи студент не володіє орфоепічною нормою іноземної, в даному випадку німецької мови, не здатний здійснювати слуховий та артикуляційний контроль за коректністю власного вимовляння та реалізацією мелодійного контуру повідомлення, він у подальшому не буде здатний до адекватного сприйняття інформації і від носія мови на акустичному рівні, оскільки в його аудитивній пам'яті відсутні нормативні зразки реалізації звуків та інтонаційного оформлення супрасегментних одиниць, які властиві іноземній мові. Тексти для аудіювання він буде інтерпретувати спираючись на закарбованих в його аудитивній пам'яті звукових зразках рідної мови (Нawgysch, 2017: 12).

Про тісний взаємозв'язок між слуховою та артикуляційною фонетикою свідчить здатність розрізняти варіанти реалізації фонем в певній позиції і комбінації на перцептивному рівні. Так, німецькі фонемі, які не зустрічаються у фонетичній системі рідної мови і які з артикуляційної точки зору уявляються найбільш складними, дуже погано ідентифікуються на слуховому рівні, через що відбувається спотворення звукової оболонки складу чи слова і, відповідно, спотворення загального змісту мовленнєвого повідомлення при аудіюванні. Студент просто «не відчуває» чужерідних його артикуляційній базі звуків, оскільки вони не зафіксовані у його аудитивній пам'яті.

До найбільш проблемних в артикуляційному та перцептивному аспектах для українськомовної аудиторії належать такі голосні фонемі німецької мови, як довгі вузькі / e: /, / o: /, / y: /: „die Erde“, „die Wege“, „fehlen“, „stehen“, „erlebt“, „tot“, „das Boot“, „die Brüder“, „fühlen“; короткі / ɪ /, / ʏ / та / æ /: „das Viertel“, „der Wirt“, „würden“, „wüsste“, „fürchten“, „an der Küste“, „nörgeln“, „örtlich“; редукований голосний

/ ə /: „die Schule“, „landet“, „das Geschenk“, „der Himmel“ та вокалізований алофон фонем / r / - / v / у дистрибуції з довгими та короткими голосними: „werde“, „wurde“, „jeder“, „explodiert“, „davor“, „die Sorgen“, „ruiniert“, оскільки такі фонем не представлені у фонетичній системі української мови. Серед приголосних фонем слід виділити наступні: напівдзвінки зімкнені / b /, / d /, / g / у превокальній позиції та перед сонантами: „auf dem Bauch“, „die Bienen“, die „Blende“, „der Brand“, „das Verbrechen“, „die Blume“, „das Blatt“, „die Dinge“, „der Dorn“, „der Draht“, „trotzdem“, „der Gatte“, „die Gunst“, „der Vergleich“, „der Grund“, „grausam“, „der Angriff“, „die Begegnung“, їхнє повне оглушення до / p /, / t /, / k / в абсолютному кінці слова: „das Laub“, „das Lob“, „der Leib“, „der Sand“, „das Kind“, „der Sud“, „die Schuld“, „klug“, „der Krieg“, „der Tag“ та під впливом прогресивної асиміляції за глухістю: „glaubt“, „hebt“, „schreibt“, „kriegt“, „schlägt“, „klagt“, спірантизація задньоязикового / g / в інтервокальній позиції: „der Regen“, „vor ein paar Tagen“, „das Gaumensegel“, „die Beerdigung“ за умов послаблення артикуляції внаслідок прискорення темпу мовлення. Надзвичайно складними в плані перцепції виявляються фарингальний щілинний / h / у превокальній позиції: „der Hauch“, „heben“, „höchst“, „der Hirsch“, „der Hund“, „hingekriegt“, спірантизований алофон фонем / r / - / x / на початку та в середині слова: „die Rückblende“, „der Rand“, „der Riese“, „rechnen“, „die Rente“, „der Jura“, „die Nachbarin“, „die Beruhigung“, „spüren“, „verraten“ у дистрибуції з попередніми зімкненими та щілинними приголосними: „trotzdem“, „das Draht“, „drüben“, „das Gras“, „groß“, „graben“, „grüßen“, „betreuen“, „kriegen“, „prost“, „die Pracht“, „die Frau“, „fremd“, „der Schrank“, „der Strand“, „schrieb“, сонанти / m /, / n /, / ŋ / у кінцевій позиції та під впливом регресивної асиміляції за способом утворення та через перерозподіл кордонів складу у межах фонетичного слова/ритмічної групи: „das Leben“, „gehoben“, „haben“, „nehmen“, „gegen“, „fliegen“, „schlucken“, „backen“.

Ефективне засвоєння вимови звуків іноземної мови передбачає наступні кроки: 1) ознайомлення з анатомічними особливостями їхньої артикуляції за допомогою малюнків, таблиць, рентгенограм; 2) пошук можливих аналогічних/споріднених звуків у рідній мові, виявлення схожості та розбіжностей з наступною концентрацією уваги слухачів на істотних відмінностях в їх утворенні; 3) презентація звуку за допомогою аудіоматеріалів як у еталонному варіанті реалізації, тобто в умовах ізолюваного вимовляння, так і під впливом коартикуляційних чинників; 4) тренування ідентифікації фонем на слуховому рівні шляхом обрання потрібного звуку серед різноманітних фонем та варіантів їх реалізації як у ізолюваному варіанті, так і у фонетичному контексті – складі, слові, ритмічній групі; 5) тренування коректного вимовляння методом повторення за диктором; 6) запис власної промови на носій звуку (смартфон тощо) з наступним аналізом вимовних помилок. На перший погляд подібний підхід уявляється досить проблематичним з огляду на брак часу та велику кількість слухачів в аудиторії, проте таким чином викладач, навпаки, заощаджує час, який він так чи інакше витратить у подальшій роботі над розвитком аудитивної компетенції.

Поряд з артикуляційними особливостями реалізації голосних та приголосних фонем на перцептивне сприйняття мовленнєвого повідомлення істотно впливають просодичні чинники. Можна засвоїти артикуляційну базу німецької мови і коректно вимовляти звуки у складі фонетичного слова, проте мати певні проблеми зі слуховим сприйняттям загального змісту. Слід зазначити, що, на відміну від німецької, англійська мова в галузі інтонології, як і у випадку з вивченням звукової будови, уявляється більш складною, тому навіть у непрофільних навчальних закладах

вивчаються основні інтонаційні моделі англійської мови та їх функціональне навантаження (Arnold, Hansen, 1976: 206–208). Німецькій мові властива досить монотонна інтонація з незначним підвищенням або зниженням основного тону голосу (за винятком експресивно забарвленого мовлення, яке має суб'єктивний характер).

Як було зазначено вище, існують істотні розбіжності у просодичному оформленні діалогічного та монологічного типів мовлення. Так, у діалогах переважають короткі смислові конструкції з відповідним фонетичним членуванням, зокрема, суб'єктивною паузацією, логічним та емпатичним наголосом, мелодійним контуром, що значно полегшує слухове сприйняття мовленнєвого повідомлення як у загальному плані, так і на рівні його окремих складових та забезпечує зворотній зв'язок між співрозмовниками. Навіть за умов нейтрального руху мелодики практично не виникає спотворення акустичних сигналів на перцептивному рівні, оскільки діалогічному мовленню властиві такі фонетичні особливості, як посилений контраст між наголошеними та ненаголошеними складами, постійні модифікації темпу мовлення, зокрема уповільнення темпу при промовлянні наголошених фрагментів повідомлення, наявність пауз хезитації. Поряд з цим, здійснюється постійний обмін думками між співрозмовниками та існує можливість перепитування та уточнення того чи іншого аспекту промови:

„- Können sie das interpre'tieren? ↑ |

* Ich bin gerade da"bei. ↓ ||

- Ach "so. ↓ || “

„- "Glaubst du, → | er "merkt was?↑ ||

* "Nein, ↓ | kann ich mir nicht "vorstellen. ↓ || .Das ist alles innerhalb der

Para'meter nur "Schwankungen, ↓ | ich kann das noch "exakter einstellen. ↓ ||

- "Gut. ↓ || “

„- Was macht deine 'Mutter nur für "Sachen? ↓ ||

*Weiß ich "auch nicht. ↓ || “

„- "Siehst du, → | das ist meine "Stadt. ↓ || Sie ist nichts Be"sonderes, ↑ | aber sie ist o"ka. ↓ ||

*"Ja, ↓ | ganz "nett hier. ↓ || Ich laufe das erste 'Mal durch diese "Stadt. ↓ || “ (Linders, Schuster, 2011: 114–120)

На відміну від діалогічних текстів, монологічні тексти відзначаються певною композиційною будовою, відповідно до якої здійснюється їхнє актуальне членування (Падалка, 2015: 3), монологи складаються переважно з повноцінних речень, які в свою чергу характеризуються певною тема-рематичною завершеністю. В текстах подібного чітка тема-рематична прогресія позначається на русі мелодійного контуру, паузації, розподілі синтагматичного, фразового та логічного типів наголосу. В німецькому монологічному мовленні поширений рівний тон на інформаційно ненавантажених ділянках, низхідний чи в окремих випадках висхідний тон на інформативно важливих фрагментах, які містять рему (сміслове ядро повідомлення).

Рівний рух тону на комунікативно ненавантажених ділянках супроводжується підвищенням темпу та, як наслідок, послабленням артикуляції звукових сегментів, низкою акомодативно та коартикуляційно обумовлених особливостей реалізації голосних і приголосних фонем та перерозподілом структури складу. Подібні звукові модифікації значно ускладнюють сприйняття змісту повідомлення на перцептивному рівні, призводять до нехтування частиною інформації з боку аудиторів, що не відповідає комунікативно-прагматичному наміру мовця.

Термінальний тип мелодики у німецькому реченні теж не сприяє безпомилковій ідентифікації звукових сегментів, оскільки глибоке падіння тону на затакті викликає послаблення інтенсивності вимовляння фонем, сприяє їх тотальній асиміляції та в окремих випадках повній редукції. Проте, як свідчать дані аудитивного аналізу, завдяки фразовому/логічному/ емпатичному типам наголосу та уповільненню темпу вимовляння інформація у важливих в інформаційному плані сегментах сприймається адекватно, без істотних спотворень:

„*Es geht 'darum, → | dass wir auch einfach mal zehn Mi'nuten nur "schweigen könnten.* ↓ || *Wenigstens 'zehn Mi'nuten.* ↓ || *Aber heute gilt man ja schon als vollkommen 'irre, → | wenn man zehn Se'kunden 'nachdenkt, → | bevor einem die richtigen "Worte 'einfallen.* ↓ || *Und 'weißt du, → | unter normalen 'Umständen kann ich damit "umgehen.* ↓ || *Ich schalt dann einfach ab → | und lass euch "reden.* ↓ || *Macht mir "nichts.* ↓ || *Da rein, | da raus.* || *Zack.* ↓ || *Aber 'vorhin, → | das ging nun mal ein bisschen zu "weit.* ↓ || “ (Linders, Schuster, 2011: 69)

„*Als Re'porter hat man das Privi'leg, → | "Menschen ausfragen zu dürfen.* ↓ || *Und wenn es sich dabei nicht gerade um exponierte Vertreter aus 'Wirtschaft und Poli'tik handelt, → | erfährt man etwas Fasz'i'nierendes: ↓ | Menschen er'teilen in aller Regel bereitwillig und ausführlich 'Auskunft.* → | *reflek'tieren dabei mitunter ihr eigenes 'Leben, → | geben In'times von sich preis.* ↓ || *Legt man ihnen nach dem Ge'präch den fertigen Text 'vor, → | er'"schrecken die meisten, → | als würden sie das erste Mal in einen "Spiegel blicken.* ↓ || “ (Puntas, 2017: 5)

Найкраща ідентифікація звукових сегментів у монологічному повідомленні притаманна у складі реми під впливом інтерогативної мелодики, що пов'язано зі значним уповільненням темпу мовлення в умовах висхідного тону та істотним підвищенням інтенсивності вимовляння звукових сегментів. Проте у нейтральних текстах структури подібного роду зустрічаються досить рідко, оскільки завдання текстів нейтрального змісту – це надання інформації, а не маніпулювання свідомістю слухача:

„... *Als der 'Reporter mir den Text über 'Cyber-Angriff auf das Geld ... 'vorlegte, → | er'"schrack ich: ↓ | Wie konnte ich bloß so "unvorsichtig sein? ↓ || Will ich wirklich, → | dass Sie das "wissen? ↑ || “ (Puntas, 2017: 5)*

Отже, для успішної комунікації необхідний постійний зворотній зв'язок з боку співрозмовника, що забезпечується за допомогою ораторської майстерності промовника та аудитивної компетенції слухача. Крім того, важливу роль в процесі спілкування відіграє характер емоційного взаємозв'язку між комунікативними партнерами. Хоча діалогічне мовлення відзначається більш суб'єктивним та, відповідно, складним фонетичним оформленням, внаслідок постійного зворотнього зв'язку та перерозподілу ролей між співрозмовниками саме цей тип мовлення сприяє безпомилковому сприйняттю змісту на перцептивному рівні. Водночас монологічна промова, незважаючи на чітку кореляцію фонетичних характеристик зі смисловою структурою повідомлення, здатна ускладнювати слухове сприйняття через відсутність належного емоційного контакту між оратором та слухачем. Тому головне завдання промовника – постійна орієнтація на слухача з метою встановлення зворотнього зв'язку, що забезпечується на фонетичному рівні нормативним вимовлянням звуків та відповідним до комунікативного завдання просодичним оформленням повідомлення. Крім того, необхідно детально ознайомлювати потенційного слухача з артикуляційною базою іноземної мови та особливостями артикуляції тієї чи іншої фонемі під впливом комбінаторно-позиційних чинників та просодичної будови мовленнєвого повідомлення.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Акустика слуху: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 171 «Електроніка» освітньої програми «Акустичні електронні системи та технології обробки акустичної інформації» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. К.С.Дрозденко, О.І.Дрозденко. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 99 с.
2. Гавриш Е.А. Ингерентная и просодическая длительность согласных немецкого языка /экспериментально-фонетическое исследование/: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. / Е.А. Гавриш. – К., 1989. –16 с.
3. Гусева С.И. Фонетические характеристики консонантизма в разговорной речи /экспериментально-фонетическое исследование/: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. філол. наук: спец. 10.02.19. / С.И. Гусева. – Л., 1985. –16 с.
4. Кузьменко Т.М. Редукція наголошених голосних у сучасному німецькому мовленні /експериментально-фонетичне дослідження/: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. / Т.М. Кузьменко. – К., 2006. –16 с.
5. Падалка О.В. Просодика актуального членування промов сучасних політичних діячів Німеччини (експериментально-фонетичне дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. / О.В.Падалка. – К., 2015. – 20 с.
6. Arnold R., Hansen K. Englische Phonetik / Roland Arnold, Klaus Hansen. – Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1976. – 244 S.
7. Hawrysch O. Auditive Phonetik im Fremdsprachenunterricht. / Olena Hawrysch // Germanistik in der Ukraine. – Jahrbuch 12. – К.: Verlagszentrum KNLU, 2017. – S. 11 – 17.
8. Sittig C. Arbeitstechniken Germanistik. / Hrsg. von Gerhard Lauer. / Claudius Sittig. – Stuttgart: Klett Lerntraining GmbH, 2013. – 149 S.
9. Reportagen. Das unabhängige Magazin für erzählte Gegenwart. № 32/ Januar 2017. Bern: Puntas Reportagen AG. – 136 S.
10. Stadt der Zukunft. Kurzdramen. / Hrsg. von Jan Linders und Tobias Schuster. / – Berlin: Verlag Theater der Zeit GmbH, 2011. – 207 S.

REFERENCES

1. Akustyka slukhu: konspekt lektzii [Elektronnyi resurs]: navch. posib. dlia stud. spetsialnosti 171 «Elektronika» osvitnoi prohramy «Akustychni elektronni systemy ta tekhnolohii obrobky akustychnoi informatsii» [Acoustics of hearing: [Electronic resource]: textbook for students specialty 171 “Electronics” of the educational program “Acoustic electronic systems and technologies of acoustic information processing”]: KPI im. Ihoria Sikorskoho; uklad. K.S.Drozdenko, O.I.Drozdenko. – Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 2020. – 99 p.
2. Gavrish E.A. Inherentnaya i prosodicheskaia dlitel'nost' soglasnyh nemetskogo yazyka [Inherent and prosodic length of German consonants] /eksperimental'no-foneticheskoye issledovanie/: avtoref. diss. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: spets. 10.02.04 / E.A.Gawrisch. – Kyiv, 1989. – 16 p.
3. Guseva S.I. Foneticheskie kharakteristiki konsonantizma v razgovornoy riechi [Phonetic characteristics of consonantism in colloquial speech] /eksperimental'no-foneticheskoye issledovanie/: avtoref. diss. na soiskanie uchen. stiepieni kand. filol. nauk: spets. 10.02.04 / S.I.Guseva. – Leningrad, 1985. – 16 p.
4. Kuz'menko T.M. Reduktsia naholoshenykh holosnykh u suchanomu nimets'komu movlenni [Reduction of stressed vowels in modern German speech] /eksperymental'no-fonetychne doslidzhennia/: avtoref. dis. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: spets. 10.02.04 / T.M.Kuz'menko. – Kyiv, 2006. – 16 p.
5. Padalka O.V. Prosodyka aktual'noho chlenuvannia promov suchasnykh politychnykh diyachiv Nimechchyny [Prosody of the actual division of speeches of contemporary German politicians] /eksperymental'no-fonetychne doslidzhennia/: avtoref. dis. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: spets. 10.02.04 / O.V.Padalka. – Kyiv, 2015. – 20 p.
6. Arnold R., Hansen K. Englische Phonetik / Roland Arnold, Klaus Hansen. – Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1976. – 244 S.
7. Hawrysch O. Auditive Phonetik im Fremdsprachenunterricht. / Olena Hawrysch // Germanistik in der Ukraine. – Jahrbuch 12. – Kyiv: Verlagszentrum KNLU, 2017. – S. 11 – 17.
8. Sittig C. Arbeitstechniken Germanistik. / Hrsg. von Gerhard Lauer. / Claudius Sittig. – Stuttgart: Klett Lerntraining GmbH, 2013. – 149 S.
9. Reportagen. Das unabhängige Magazin für erzählte Gegenwart. № 32/ Januar 2017. Bern: Puntas Reportagen AG. – 136 S.
10. Stadt der Zukunft. Kurzdramen. / Hrsg. von Jan Linders und Tobias Schuster. / – Berlin: Verlag Theater der Zeit GmbH, 2011. – 207 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олена Гавриш – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької мови Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Наукові інтереси: сегментна та супraseгментна фонетика німецької мови, перцептивна фонетика, міжкультурна комунікація, діалектологія, ділова німецька мова (економічна лексика).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Olena Gawrish – Candidate of Philological Sciences (PhD), Associate Professor at the Department of German language at the Vadym Hetman Kyiv National Economic University.

Scientific interests: segmental and suprasegmental phonetics of the German language, perceptual phonetics, intercultural communication, dialectology, business German (economic vocabulary).

УДК 811.111(07):378.147

DOI: 10.36550/2522-4077-2022-1-202-118-123

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-
ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Олена ГЛАДКА (Кривий Ріг, Україна)

ORCID: 0000-0002-9128-1551

email: helenglad25@gmail.com

ГЛАДКА Олена. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.

У статті розглянуто особливості формування іношомовної дискурсивної компетентності студентів-філологів в умовах дистанційного навчання; конкретизовано поняття “іношомовна дискурсивна компетентність” та її складові, до яких відносять специфічні знання та уміння; визначено специфічні риси дистанційного навчання; запропоновано та обґрунтовано види завдань для успішного формування іношомовної дискурсивної компетентності студентів-філологів в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: дискурсивна компетентність, дискурс, студент, іноземна мова, дистанційне навчання.

HLADKA Olena. THE PECULIARITIES OF FORMATION OF STUDENTS-PHILOLOGISTS' FOREIGN LANGUAGE DISCOURSE COMPETENCE IN DISTANCE LEARNING ENVIRONMENT.

The article deals with peculiarities of formation of students-philologists' foreign language discourse competence in distance learning environment. The notion “foreign language discourse competence” and its components, which include specific knowledge (linguistic knowledge of the organization of different types of discourse and extralinguistic knowledge of intercultural communication, communication situations and context) and skills (to recognize linguistic features of the discourse, to take into account intercultural features of communication where the discourse unfolds, to identify markers of different types of a discourse, to compose, design, produce (orally and in writing) lexically, grammatically and stylistically correct discourses of different types within the communicative situation, taking into account the extralinguistic factors of communicants). Specific traits of distance learning are determined and the types of tasks are proposed and substantiated for the successful formation of students-philologists' foreign language discourse competence in distance learning environment. Among the tasks for the successful formation of discourse competence the following types which can be organized and completed in distance learning regime with more efficiency than in traditional learning are singled out: search for synonyms, antonyms, hyponyms and hyperonyms for the formation of lexical skills of discourse; analysis of parallel constructions, ellipses, grammatical means of text coherence (conjunctions, pronouns, adverbs, articles, numerals, adjectives) to form grammatical skills of discourse; combination of individual paragraphs into a coherent discourse; elaboration and development of the introduction / main part / conclusions of the written or oral communication, etc.

Key words: discourse competence, discourse, student, foreign language, distance learning.